

Kyläkirjan kokoaja Raija Kainulainen

”Pieni kylä piti puolensa pontevasti”

”Kostamojärvi oli tyypillinen karjalaiskylä hiljaisine asukkaineen. Jos joku kaipaa sieltä jotakin suurta, suureksi voidaan sanoa vain metsiä.”

Kirjan kansikuva on kylän nuorten opintopiirin Oras-lehden joulunumeron kansi vuodelta 1928. Tekijätkin tiedetään: Lea Kunnas ja Selma Toiviainen. Raija Kainulainen on tehnyt kirjaan mielenkiintoisen tutkielman näiden nuortenlehtien (14 kpl) sisällöstä. Nuorten kerholehtien kirjoituksista käy mm. ilmi, että kostamojärveläiset nuoret olivat hyvin jyvällä yleismaailmallisista virtauksista, niin ”korvessa” kuin asuivatkin. Sulho Iivosen ja Kyösti Komosen runovastaus kysymykseen, millaisista meripojista tytöt tykkäävät: Mies, jol on lahkeet laveat ja sikar suussa suuri ja pulisongit pulskeat kaik hurman vehkeet juuri Mies joka nauraa, tarinoi ja on kuin kultavihne vaik ymmärrä ei sanaakaan suur Suomen tytön ihme.

Työryhmän puheenjohtaja Olavi Iivonen ja kirjan toimittaja Raija Kainulainen julkistivat Kostamojärven muistelmakirjan Keuruun vanhassa pappilassa lumivaaralaisten läsnäollessa.

”En yrittänyt kovasti supistaa tekstiä, jota sain haastatellessani Kostamojärven kylässä asuneita. Siksi Muistelmakirjasta Kostamojärveltä tuli odotettua laajempi niin tekstin kuin kuvien osalta. Pieni kylä on mielestäni nämä 416 sivuaan ansainnut, se ikäänkuin piti puolensa pontevasti”, totesi kirjan toimittaja, teologian

maisteri Raija Kainulainen Keuruun vanhassa pappilassa vietetyssä julkistamistilaisuudessa.

Alkuperäistä materiaalia oli vain vähän, kun pieni joukko kostamo-

järveläisiä kokoontui ideoimaan kyläkirjaa vuonna 2002 Kuohulle. Kirjassa pääosaan pääsivät ne yli 40 henkilöä, joita Kainulainen kävi haastattelemassa eri puolilla

Suomea. ”He haastattelivat aitoina karjalaisina monasti itse itsensä”, sanoo tekijä, joka itsekin syntyi viimeisenä sotakeväänä kostamojärveläisten Aini ja Esko Turtiaisen perheeseen.

Raija Kainulainen sai käyttöönsä yli 400 valokuvaa, joista kirjan rikkaassa kuvituksessa on käytetty 200. Valokuvia otettiin yleensä elämän suurissa taitekohdissa, mutta kuvia kylän kadonneesta maisemasta ei löytynyt juuri ollenkaan. Onneksi valokuvat luokiteltiin lähes poikkeuksetta tärkeiksi ja otettiin mukaan evakkoon lähdeittäessä.

Keveitäkin muistoja

Kainulainen keventää raskaita muistoja selvittämällä, mistä Lumivaara, Kostamojärvi ja Akkaharju saivat eriskummalliset nimensä. Sirkka Narinen os. Litmanen kirjoittaa hauskesti, miten hänen sisarensa Vieno oli ollut jatkosodan aikana Akkaharjun asemalla käymässä ja kotiin tultuaan oli julistanut käyneensä rouvatalossa. Kun pulavuosina 1930-luvulla jotkut paikkakuntalaiset lähtivät Suojärven seudulle metsätöihin, jouduttiin joskus kirjoittamaan matkalippu Akkaharjulta Naistenjärvelle.

Akkaharjun nimihistoriasta kulkee monia versioita. Toivo Heinonen kertoo perimätiedosta, että ”isonvihan aikaan oli täällä ollut lähiseudun naisia ja lapsia piilossa”. Nimi Kostamojärvi saattaa taas kertoa esi-isien kärsimästä vääryydestä ja sen vastustamisesta, jopa kostamisesta. Seutu oli asutettu jo kivikaudella.

Kostamojärven kylän asukkaita luetteloidessa on ohjenuorana käy-

tetty vuoden 1939 henkikirjoja. Vaikka mandoliinisoittaja Tauno Huolmanin (s. 1917) kirjoittamasta kronikasta puuttuu ihmisiä, hänen kronikkansa oli tekijöille hyvä alku talo talolta muisteluun.

Useimmat muistelijat ovat viettäneet lapsuutensa Kostamojärvellä. Niin jo edesmennyt Antero Komonenkin, joka oli aktiivinen kostamojärveläinen koko elämänsä ajan. Kirjan loppuun tekijä halusi Anteron sanat kotikylästään: ”Kotikyläni Kostamojärvi oli tyypillinen karjalaiskylä hiljaisine asukkaineen. Jos joku kaipaa sieltä jotakin suurta, suureksi voidaan sanoa vain metsiä.”

Eero Iivonen kirjoitti serkkunsa Leon kanssa kahdestaan tehdystä evakkomatkasta läpi Suomen. Uskomattomia poikia, minusta näistä kotirintaman pojista on puhuttu liian vähän,” sanoo Raija Kainulainen. Kirjassa yksi kotirintamalle jäänyt poika kertoo: ”Välirauhan aikana Akkaharjulla sijaitsi vankileiri. Myös meillä oli sotavankeja töissä. Aamulla hain heidät töihin ja illalla vein takaisin leiriin isäni käsiase taskussa. Onneksi en joutunut koskaan sitä käyttämään.” Akkaharjun sotavangeista ei näin jälkikäteen sanottuna kyllä ollut kyläläisillä pahaa sanottavaa.

”Alitajunnassa kaikki tunnemuistot ovat tallella ja vaikuttavat tietämättämme elämässä,” sanoo Raija Kainulainen kirjan lopussa Karjalaisuus voimavarana -otsakkeen alla. Siksi Kostamojärven kyläkirjasta tuli muistelmakirja, niiden ihmisten näköinen, joilla on juurensa pienessä kylässä, metsien keskellä.

Maija de Groot os. Komonen

Kyläkirja kasvattaa juuret ja siivet

Metsämiklin kyläkirja valmistui painosta marraskuussa ja heti ilmestymisensä jälkeen se on ihastuttanut lukijansa eri puolilla maata.

Joku luki neljä tuntia yhteen putkeen – ei malttanut välillä syödä tai juoda. Jonkun oli luettava se heti kolmeen kertaan. Joku aina nukkumaan mennessään sitä seläilee ja lukee pienen pätkän. Kuvat katsotaan äärimmäisen tarkkaan: mitä kaikkea ne kertovat entisestä ajasta ja elämästä kohteensa ohessa.

Kirjan toimittajat ovat taitavasti yhdistäneet ja toimittaneet alueellisen ja tutkimustiedon, muistelmat ja kuvamateriaalin kauniiksi ja lämpimäksi teokseksi, joka on aarre.

Kirjan toimittamiseen ryhtyivät kolmen, jo aikoinaan Metsämiklinissä ristenneen suvun edustajat. Teollisuusneuvos Erkki Pekkinen toimituskunnan puheenjohtajana ja rovasti Martti Kauppinen toisena toimittajana antoivat täyden tukensa kirjan vastuulliselle toimittajalle Päivi Pakkaselle. Pekkinen ja Kauppinen ovat vanhoja metsämikliniläisiä sukuja Siesmajärven rannalta, kun Pakkasen asettuivat sinne vuonna 1891. Kirjassa yhdistyvät hienosti senioreiden muistot ja kokemus nuoruuden voimaan ja näkemyskseen.

- Päivi, mitkä karjalaiset eväät sait kotoasi?

Olin aina pienestä pitäen tiennyt olevani puoliksi karjalainen. Isäni toi sen usein esiin ääni ylpeydestä väristen. Lopulta se merkitsi pienen tytön arvomaailmassa ”jotain hienoa”. Samalla se oli kuitenkin epätodellista, epäkonkreettista ja epämääräistä. Emme koskaan käyneet siellä Karjalassa ja Nivalla, koska se kuului vihollisen valtakuntaan. Oliko sitä olemassakaan? Oliko elämä Nivalla ja Metsämiklinissä vain satua?

- Mikä oli se kysymys, joka sinut sai liikkeelle?

Noin 40 vuoden iässä aloin kaivata isoäitiäni, isäni äitiä Emma Pakkasta s. Tikistä, jota en ollut koskaan nähnyt. Itse asiassa en tiennyt hänestä... mitään. Hän oli ollut ukkini ensimmäinen vaimo, kuollut vuonna 1927 isäni ollessa 3-vuotias. Soittelin kuumeisesti sukulaisilleni ja kysyin tietoja sekä valokuvia. Päätiin vuonna 2002 lähtä Jaakkiman reissulle. Onneksi samalla matkalla oli Jaakkiman Sanomien päätoimittaja Irma Sinerkari, joka kannusti etsimään koko kylää käsittelevän kirjan kokoamistyön kautta myös tarinoita isoäidistäni. Niin alkoi prosessi ”Elämänvirtaa Metsämiklinissä ja Nivalla”.

Työn aikana huomasin, että yksityinen isoäitiprojektini laajeni yleiseksi ja antoisaksi selviytymistarinoiden kudelmaksi. Tämä kirja onkin

Kirjan toimittajat Martti Kauppinen ja Päivi Pakkanen Laatokalla kesällä 2004.

kunnianosoitus kaikille niille, joiden ääni kuuluu kirjan sivuilta.

Useampi juttutuokio kului setäni Olavi Pakkasen luona. Ja sitten se tapahtui – setäni vaimo Aune (s. Tilli) löysi valokuvan isoäidistäni. Yritin kuvaa katsomalla porautua tämän naisen elämään ja persoonaan. Kuulin monien kyläkirjan tarinoiden kautta kaikujan naisen elämästä 1900-luvun alkupuoliskon Metsämiklinissä. Osa niistä päti varmaan minunkin Emma-isoäitiini.

- Miten näet kyläkirjan merkityksen erityisesti jälkipolville?

Oman identiteetin rakentamisen kannalta tärkeintä on tietää, mistä tullen ja kuka olen. Kyläkirjoista, joissa yhdistyy ihmisten – usein lukijan isovanhempien ja vanhempien – arkipäivän kokemukset ja kollektiiviset historian tapahtumat, saa käyttöönsä materiaalia oman minäkuvansa koostamiseen ja pohdintaan. Ihminen ei tietenkään ole edeltävien sukupolviensa osasten summa. Kun tietää, mistä on kotoisin, voi kulkea jalat maassa ja pää pilvissä. Vaikka siivet veisivät välillä harhaan, pystyy aina palaamaan

itsensä ytimeen, sillä juuret pitävät jalat maassa.

Martti Kauppinen kertoo kirjatyöstä näin:

Oli selvää, että Päivi tutkijan taustansa ja osaamisensa vuoksi oli ryhmästäme tottunein aineistoa keräämään ja toimittamaan. Erkillä ja minulla paikkakunnalla syntyneinä oli selkeä kuva Metsämiklin kylästä ja asukkaista talo talolta. Oli myös luontevaa, että minä otin käsiteläkseen uskonnolliset ja seurakuntat-asiat. Haastattelujen myötä alkoi syntyä pieniä muistelmia eri aihealueilta, jotka sopivat kirjaan. Aiemmin oman sukuni historiaa selvitellessäni olin merkinnyt muistiin harrastustoiminnasta tai naapureista, tämäkin aineisto täydensi kuvaa.

- Miltä nyt tuntuu kirjan valmistuttua?

Olen hyvillä mielin ja tyytyväinen, että kirja toteutettiin; totesimme jo heti alussa, että viimeiset hetket sen kokoamiseen olivat käsillä. Kirja on saanut paljon myönteistä palautetta sekä sisältönsä että ulkoasunsa puolesta. Olen hoitanut kirjojen postilähettykset ja hauskoja hetkiä on riittänyt tilauksia vastaanottaessa. Monen kanssa on todettu, että siellä me olemme istuneet samoilla Aatu Sinkon oppitunneilla ja on ollut mukavaa vaihtaa sekä muistoja että kuulumisia.

Tea Ikonen (sähköposti- ja puhelinhaastattelut)